

Αριθμ. Πρωτ.: 26830
Αθήνα, 15 Οκτωβρίου 2009

Προς
Τον Υπουργό Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων
κ. Δ. Ρέππα

Κοινοποίηση:
Υφυπουργό Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων
κ. Ι. Μαγκριώτη

Κύριε Υπουργέ,

Σε αναμονή καθιέρωσης μιας πιο άμεσης συνεργασίας σας με το ΤΕΕ και πριν από τη συζήτηση των προγραμματικών δηλώσεων της Κυβέρνησης στη Βουλή, θα ήθελα με πολύ συνοπτικό τρόπο να σας παραθέσω τις σκέψεις του Επιμελητηρίου, όπως αυτές διατυπώνονται ευρύτερα, σε σχέση με θέματα που αντιμετωπίζει ο κατασκευαστικός τομέας.

Πέρυσι, τέτοια εποχή, όταν ξεκινούσε η συζήτηση για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2009, το ΤΕΕ είχε διαβλέψει – και είχε δημοσίως τονίσει – ότι το κυβερνητικό σχέδιο είχε όλα τα αρνητικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα, τα οποία κυκλικά αποτυπώνονται σε προεκλογικές περιόδους. Με άλλα λόγια, διαβλέπαμε ότι δεν θα αντιμετωπιζόταν η χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία είχε αρχίσει να εκδηλώνεται και να απειλεί ως «τσουνάμι» και την πραγματική οικονομία μας. Δυστυχώς δικαιωθήκαμε και όχι μόνο.

Με κύρια χαρακτηριστικά δεδομένα την επικίνδυνη συρρίκνωση του ΠΔΕ και ουσιαστικά το «πάγωμα», για τρίτο χρόνο, του ΕΣΠΑ, η δυσμενής κατάσταση στην οποία είχε αρχίσει να περιέρχεται ο κατασκευαστικός κλάδος και γενικότερα ο τεχνικός κόσμος, επιδεινώθηκε ραγδαία, συμπαρασύροντας ολόκληρη την οικονομία στην ύφεση. Κι αυτό ήταν αναπόδραστο, αφού όλα τα προηγούμενα χρόνια, οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης, υψηλότεροι από κάθε άλλο κράτος της Ε.Ε., είχαν στηριχτεί στις κατασκευές.

Το ΤΕΕ, από τις αρχές του χρόνου έθεσε προς κάθε κατεύθυνση με έμφαση το πρόβλημα. Οργάνωσε αλληπάλληλες συσκέψεις με όλους τους άμεσα εμπλεκόμενους φορείς, προκάλεσε συζητήσεις με εκπροσώπους της κυβέρνησης και της αντιπολίτευσης, με αποκορύφωμα τον δημόσιο διάλογο στη διάρκεια ενός διημέρου ειδικά αφιερωμένου στις κατασκευές. Αποτέλεσμα αυτών ήταν η διατύπωση συγκροτημένων προτάσεων, τις

οποίες κατέθεσε στην κυβέρνηση, στα κόμματα, σε όλα τα μέλη του Κοινοβουλίου με την προηγούμενη σύνθεσή του. Προτάσεις οι οποίες έχουν την ίδια ισχύ μετά τις βουλευτικές εκλογές και μεγαλύτερη ανάγκη να συζητηθούν άμεσα.

Απολύτως κωδικοποιημένα, τις αναφέρω, κατά επιμέρους τομέα.

Υποδομές- Δημόσια Έργα

Ο τομέας παραγωγής των δημοσίων έργων αναδεικνύεται η ατμομηχανή εξόδου από την οικονομική κρίση στις περισσότερες χώρες. Στην Ελλάδα, που προσπαθεί να αναβαθμίσει τις υποδομές της, υπάρχει ανάγκη από μικρά και μεσαία έργα στην περιφέρεια, ενώ έχει μεγάλη σημασία η αποτελεσματικότητα στη διαχείριση των πόρων.

Προς αυτή την κατεύθυνση απαιτείται αύξηση του ΠΔΕ, με ανακατανομή πόρων κα επενδυτικών προτεραιοτήτων, εκσυγχρονισμό του θεσμικού και διαδικαστικού πλαισίου και εξυγίανσή του με τη διαγραφή μη επενδυτικών δραστηριοτήτων.

Εκτός από τα δρομολογημένα εθνικής κλίμακας μεγάλα έργα υποδομής και υπό την προϋπόθεση της εξυπηρέτησης –τεκμηριωμένα- των αναθεωρημένων στόχων των Προγραμμάτων, θα πρέπει να ενταχθούν στα Περιφερειακά Προγράμματα έργα προϋπολογισμού μικρότερου των 5 εκ. €, ώστε να ακολουθηθεί ταχύτερη αλλά διαφανής και δίκαιη διαδικασία ανάθεσης/εκτέλεσης. Αυτό ως αποτέλεσμα θα έχει τη μεγαλύτερη δυνατότητα προκαταβολής, γρηγορότερη απορρόφηση κονδυλίων και αναθέρμανση των περιφερειακών κατασκευαστικών αγορών, οι οποίες έχουν συρρικνωθεί δραματικά την τελευταία διετία.

Επιβάλλεται η ενεργοποίηση του Εθνικού Πλαισίου Αναφοράς (Ν. 3614/2008), με κατεύθυνση, εκτός από τις ορεινές και νησιωτικές περιοχές με μικρά έργα μη επιλέξιμα στο ΕΣΠΑ, και στις Περιφέρειες Στ. Ελλάδας και Ν. Αιγαίου, οι οποίες δεν καλύπτονται πλέον από την πολιτική της συνοχής (Περιφέρειες με Ακαθάριστο Προϊόν μεγαλύτερο του κοινοτικού μ.ο.)

Ειδικότερα, σε ότι αφορά την αναδιάρθρωση του ΠΔΕ, θα πρέπει να δοθεί έμφαση σε έργα κοινωνικής υποδομής, έργα αστικών αναπλάσεων, ενίσχυση περιφερειακών προγραμμάτων των ΟΤΑ, ενώ θα πρέπει να υπάρξουν κρατικές ενισχύσεις σε Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις του κλάδου.

Τιμολόγηση των έργων - Γενικοί και ειδικοί όροι

Είναι αδήριτη ανάγκη η προσπάθεια αυτή να συνοδευτεί από την εφαρμογή συστήματος που θα περιλαμβάνει: πλήρεις αναλύσεις εργασιών, κατάλογο εγκεκριμένων τεχνικών οδηγιών, κατάλογο προτύπων για υλικά και διαδικασίες, αξιόπιστο σύστημα εφαρμογής στην τιμολόγηση της κάθε εργασίας. Μέσα απ' αυτό θα επιτευχθεί μείωση του κόστους, με ταυτόχρονη αύξηση της ποιότητας των έργων.

Συστήματα Δημοπράτησης και ανάθεση έργων -ΣΔΙΤ

Το σύστημα δημοπράτησης και ανάθεσης έργων που εφαρμόζεται ως σήμερα, χρειάζεται σημαντικές παρεμβάσεις - εξειδικεύσεις. Για τη δημοπράτηση των έργων είναι ανάγκη να υπάρχουν πλήρεις και εφαρμόσιμες τεχνικές μελέτες και, φυσικά, άμεση χρηματοδότηση της σύνταξης των φακέλων έργων στο αρχικό τους στάδιο (αντίστοιχο μιας προκαταρκτικής μελέτης) και από τη φάση της σύλληψης της ιδέας υλοποίησης ενός

έργου. Αναγκαία προϋπόθεση είναι, επίσης, να υπάρξουν ιεραρχήσεις, προτεραιότητες και ασφαλής χρηματοδότηση.

Ειδικά ως προς τις ΣΔΙΤ, αυτές δεν μπορούν να αφαιρούν πόρους και έργα από το ΠΔΕ. Είναι ανάγκη να ξαναδούμε αυτό το «εργαλείο» εξ' αρχής και στον πραγματικό, συμπληρωματικό, ρόλο του.

Σε κάθε περίπτωση, το θεσμικό πλαίσιο παραγωγής έργων πρέπει να ισχύει για όλα τα έργα που κατασκευάζονται για λογαριασμό του δημόσιου τομέα, δίχως καμιά εξαίρεση.

Διαφάνεια στα δημόσια έργα

Ήρθε η ώρα – και αυτό εξ' όσων διαφαίνεται είναι στις προθέσεις της κυβέρνησης – να καθιερωθεί «δελτίο ταυτότητας έργου», το οποίο θα είναι προσβάσιμο σε όλους τους πολίτες μέσω του διαδικτύου. Εμείς προτείνουμε και τη σύσταση παρατηρητηρίου για τα έργα που εκτελούνται, όπως, επίσης, την έγκαιρη δημοσιοποίηση κυλιόμενου προγράμματος μελετών, που θα προκηρύσσονται ανά εξάμηνο.

Επίβλεψη – Ευθύνες και θεσμική προστασία

Προϋπόθεση όλων αποτελεί η ενίσχυση της δημόσιας διοίκησης, ώστε να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στην παραγωγή του δημοσίου έργου. Είναι ανάγκη να ενισχυθεί η επίβλεψη των έργων, να διασφαλιστεί η παρουσία του μελετητή στη διάρκεια του έργου με συμβουλευτικό-βοηθητικό ρόλο, αλλά και ευθύνη για τις οικονομικές προβλέψεις της μελέτης του.

Παράλληλα, χρειάζεται να τροποποιηθούν οι εξοντωτικοί όροι συμμετοχής σε έργα, ιδίως για τους μικρούς και μεσαίους κατασκευαστές, όταν αυτοί δεν συνδέονται με την ποιότητα του παραγόμενου έργου.

Οικοδομή

Η απειλή της Κλιματικής Αλλαγής, αλλά και οι σύγχρονες απαιτήσεις στέγασης, δείχνουν το δρόμο προς τον οποίο πρέπει να κατευθυνθεί η οικοδομική δραστηριότητα. Θεωρούμε, πλέον, αναγκαίο ένα εκτεταμένο πρόγραμμα παρεμβάσεων στα δημόσια κτήρια προκειμένου να μειωθεί η ενεργειακή τους κατανάλωση. Ταυτόχρονα τη θέσπιση κινήτρων για την κατασκευή βιοκλιματικών κτηρίων. Παράλληλα, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη συντήρηση του υπάρχοντος δομικού πλούτου, που δεν θα πρέπει να απαξιώνεται.

Η υιοθέτηση μέτρων στήριξης των επιμέρους δραστηριοτήτων (π.χ. τσιμεντοβιομηχανία, χάλυβας, αλουμίνιο, μια σειρά εξειδικευμένων καινοτόμων υλικών), όπως και η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων του ελληνικού μοντέλου παραγωγής του χώρου, είναι τα άκρως απαραίτητα συμπληρωματικά μέτρα σ' αυτή την προσπάθεια.

ΕΣΠΑ και Επιχειρησιακά προγράμματα 2007-13

Μετά από ενδελεχή μελέτη έχουμε καταλήξει ότι χρειάζεται ποιοτική και ποσοτική αναθεώρηση του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ), με έμφαση στην περιβαλλοντική και κοινωνική διάσταση των προγραμμάτων (επιβαλλόμενες και από τη διεθνή οικονομική κρίση), ολοκληρωμένη πολιτική στην Ψηφιακή Σύγκλιση και μεσο –

μακροπρόθεσμη πολιτική και στρατηγικές για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων, οι οποίες στην πλειονότητά τους είναι ΜΜΕ.

Οφείλουμε – άλλωστε προβλέπεται και θεσμικά – να συστήσουμε το Παρατηρητήριο Παρακολούθησης Περιφερειακών ανισοτήτων, αλλά και να αναθεωρήσουμε-τροποποιήσουμε τα Συστήματα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) των Προγραμμάτων.

Υπενθυμίζουμε ότι το ΤΕΕ είχε εξ αρχής επισημάνει το βαρύ, πολύπλοκο, γραφειοκρατικό, χρονοβόρο σε έναρξη εφαρμογής αλλά και σε λειτουργία νέο Σύστημα Διαχείρισης 2007-13: διαχειριστικές αρχές 1^{ου} και 2^{ου} επιπέδου, νέοι Ενδιάμεσοι Φορείς, νέες Α.Ε., αλληλο-εκχωρήσεις αρμοδιοτήτων ανάμεσα σε κεντρικούς φορείς και φορείς κέντρου –περιφέρειας, μεγάλο διαχειριστικό κόστος, κ.α.

Αυτό που απαιτείται είναι ολιγομελή και ευέλικτα σχήματα με σαφή ορισμό αρμοδιοτήτων ανάμεσα στα διάφορα επίπεδα και τους φορείς και προπαντός σταθερό νομοθετικό πλαίσιο. Διασφάλιση ουσιαστικής διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους στις επί μέρους επιλογές και αποφάσεις, σε συνδυασμό με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της παραγωγικότητας της δημόσιας διοίκησης συνολικά και σε μόνιμη βάση.

Να σημειώσουμε ότι ένα από τα θετικά σημεία του Ν. 3614/08 που αναγνώρισε το ΤΕΕ ήταν η αντιμετώπιση, για πρώτη φορά, της διαχειριστικής επάρκειας των Τελικών Δικαιούχων, κάτι που από δεκαπενταετίας είχε εντοπισθεί ως το βασικό πρόβλημα έγκαιρης υλοποίησης και απορρόφησης πόρων. Ωστόσο, η θετική πρόβλεψη καταστρατηγήθηκε με εγκύκλιο του ΥΠΟΙΟ για την απλούστευση των διαδικασιών κατά το μεταβατικό στάδιο, η οποία και θα πρέπει να ανακληθεί αμέσως, ώστε ο νόμος να εφαρμοστεί σ' αυτό το σημείο όπως προβλέφθηκε.

Μελέτες του Δημοσίου

Η μελέτη είναι προϊόν πνευματικής εργασίας επιστημόνων και δεν μπορεί να έχει εμπορευματικό χαρακτήρα.

Απαιτείται:

Η επανεξέταση των διαδικασιών ανάθεσης μελετών ώστε να επιτευχθεί οικονομία χρόνου και να αρθούν δυσλειτουργίες που καθιστούν δυσχερή την εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου.

Η αναθεώρηση της άποψης για συμβάσεις μελέτης με κατ' αποκοπή τίμημα.

Η αναμόρφωση – συμπλήρωση και επαναξιολόγηση της βαρύτητας των κριτηρίων ανάθεσης ώστε να αξιολογείται ουσιαστικότερα η μελετητική πορεία του προσφέροντα καθώς και η χρονική του διαθεσιμότητα.

Η ταχύτατη έναρξη της διαδικασίας ανασύνταξης του Π.Δ.696/74 με την καθιέρωση σύγχρονων τεχνικών προδιαγραφών και απαιτήσεων παραδοτέων μελέτης και η σύνδεση με τον Κώδικα Αμοιβών σε ένα ενιαίο Π.Δ.

Η άμεση ενεργοποίηση της δευτεροβάθμιας κρίσης με την έκδοση Π.Δ. για την Γνωμοδοτική Επιτροπή Ενστάσεων.

Παρεμβάσεις, που θεωρούνται άμεσης προτεραιότητας, για την αναβάθμιση, ποιοτική και ποσοτική, της στελέχωσης των Αναθετουσών Αρχών.

Η συγκρότηση Τράπεζας δεδομένων – πληροφοριών για την παρακολούθηση Μελετών και Μελετητών και φυσικά την παρακολούθηση των έργων σε όλη την πορεία τους.

Να επανεξεταστούν τα θέματα που ρυθμίζει το Π.Δ. 138/2009 σχετικά με τα Μητρώα των Μελετητών και ιδιαίτερα τα όρια των μελετητικών πτυχίων, τα οποία αποτελούν ως έχουν αντικίνητρο για την ανάπτυξη νέου, υγιούς μελετητικού δυναμικού σε όλη την Ελλάδα.

Γενικότερα

Θεωρούμε ότι τα (αναγκαία) πρώτα μέτρα, όπως και κάθε σοβαρό επόμενο, πρέπει να υπηρετούν ένα μακροχρόνιο προγραμματισμό, με βάση τις πραγματικές ανάγκες και τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας. Να μη δημιουργήσουν στερεότυπα και αγκυλώσεις, που θα μπλοκάρουν τις προοπτικές προόδου της χώρας.

Το κριτήριο απασχόλησης των επιστημόνων να αποτελεί οριζόντια απαίτηση για όλες τις στρατηγικές και τα μέτρα ανάπτυξης της Χώρας. Είναι προϋπόθεση για να αντιμετωπισθεί η μεγάλη υστέρηση ως προς την τεχνολογική ετοιμότητα, την καινοτομία και την οργανωτική ετοιμότητα των επιχειρήσεων και οργανισμών.

Να στηριχθεί η δημόσια διοίκηση, σε όλα τα επίπεδα. Ισχυρή, ούτε λιγότερη ούτε περισσότερη, όση είναι αναγκαία. Το κόστος θα είναι πολύ χαμηλότερο από αυτό που προκύπτει από την εντεινόμενη απαξίωση της.

Να γενικευθεί η θεσμοθέτηση κανόνων, προδιαγραφών, ύπαρξης χρονοδιαγραμμάτων, συνείδηση ποιότητας παντού.

Να γίνουν πιο έγκυρες, πιο πλούσιες, λιγότερο εικονικές οι διαδικασίες της διαφάνειας, της αξιοκρατίας, των ελέγχων, κάτι που προαπαιτεί την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή.

Προϋπόθεση για να μετατραπούν σε συγκεκριμένες δράσεις τα παραπάνω είναι να υπάρξουν ριζικές αλλαγές στην παιδεία και ειδικότερα στην απολύτως στρεβλά δομημένη τεχνική εκπαίδευση.

Με εκτίμηση

Ο Πρόεδρος

Γιάννης Αλαβάνος